



شورای عالی حوزه علمیّه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیّه خواهران

مدرسه علمیّه الزهراء (سلام الله علیها)

شهرستان خمینی شهر

تحقیق سطح دو (پایه دوم)

عنوان:

اسراف از منظر اسلام

پژوهشگر

فهیمة نصیری

بهار ۱۳۹۷

تحمیدیه

الهی اگر کار به گفتار است بر سر همه تاجم

و اگر به کردار است به پشرومور محتاجم

وشکری بی نهایت از طریقی که مرا در آن راه دادی

تقدیر

شکر خدایی را که انتخابم نمود با همه بی سیاحتی هایم

وسپاسی فراوان نثار خانواده ام که همیاریم نمودند و

اساتید عزیز که زحمت مرا بر دوش کشیدند.

تقدیم

تقدیم به پیشگاه با عظمت و منجی بشر، قطب دایره عالم،

حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه و تقدیم به ساحت حضرت زهرا

سلام الله علیها و تقدیم به شهدای گرانقدر

فهرست مطالب

۷	چکیده
۸	مقدمه

فصل اول: کلیات

۱۱	تعریف و تبیین موضوع
۱۱	اهمیت و ضرورت موضوع
۱۲	اهداف و فواید تحقیق
۱۲	پیشینه تحقیق
۱۲	سوالهای تحقیق
۱۳	فرضیه تحقیق
۱۳	کلیدواژه ها
۱۴	روش تحقیق
۱۴	ساختار تحقیق

فصل دوم: مفهوم شناسی اسراف

۱۶	اسراف
۱۶	فلسفه تحریم اسراف
۱۷	اهمیت اسراف بین مسلمانان
۱۹	انواع اسراف
۲۰	حداقل اسراف
۲۱	عوامل اسراف گرایی
۲۲	تبذیر

امام علی علیه السلام فرمودند: «اعتدال در زندگی سبب افزایش اموال و سرمایه می شود و اسراف و زیاده روی آن را نابود می کند».^۱

مدیریت صحیح اقتصادی

بدون شک دولت در بسیاری موارد بی تقصیر نیست؛ زیرا اولاً ایجاد یک فرهنگ صحیح مصرف یا به قول مقام معظم رهبری، اصلاح الگوی مصرف، نیاز به دخالت و برنامه ریزی و تلاش تصمیم گیرندگان کلان کشور دارد و باید تبدیل به یک فرهنگ عمومی شود.

ثانیاً رسانه ها و مطبوعات، به جای فرهنگ سازی صحیح در بسیاری از موارد به ویژه در تبلیغات فیلمها و سریالها، فرهنگ مصرف و ریخت و پاش و مدگرایی را ترویج می دهند که پیامهای بازرگانی و تبلیغات بانکها که به صورت افسانه ای و بسیار غلط، جهت انباشته شدن ثروت مردم تلاش می کنند در همین راستا است.

تبلیغات کذابی ۵۰۰ شمش طلای یک کیلویی، منزل آنچنانی با کلید طلایی، ماشین های مدل فلان، یک هزار و چند دستگاه اسکناس تا قله ی دماوند و ... بسیار زشت و ناراحت کننده است و جامعه را به سوی اسراف گرایی و علاقه به تشریفات سوق می دهد. ضمن اینکه در قشر فقیر جامعه ایجاد آه و درد و غصه می کند و در خانواده ها موجب نگرانی می شود.

در هر حال به نظر می رسد دولت باید مسائل اقتصادی کشور را به گونه ای برنامه ریزی و زندگی متعادل را فرهنگ سازی کند که جلو اشرافی گری گرفته شود و البته کارهای بسیار خوبی انجام گرفته که ازان بابت جای تقدیر است، ولی گامهای بلندتری باید برداشته شود.

^۱ عباس، رحیمی، همان، ج ۴، ص ۵۲

در مراکزی که به دولت، مربوط می شود باید الگوسازی شود. در ساختمان، وسایل نقلیه، تشریفات، افتتاحیه ها، مهمانی ها، اتاق و دفاتر مدیران و نوع استفاده از اموال دولتی باید به گونه ای طراحی شود که هیچ گونه ریخت و پاشی وجود نداشته باشد.

استفاده از وسایل گران قیمت باید ممنوع شود. استفاده از سوخت، انرژی، تلفن و..... باید بهینه سازی شود و شروع آن باید از وزارت خانه ها، مجلس، ریاست جمهوری آغاز، تا بخشداری و دهداری یک روستا ادامه یابد.

لذا هرگونه مصرف نادرست و هدر دادن امکانات، خسارت بزرگی برای ملت و نسلهای آینده خواهد بود. روی آوردن به زندگی تجملاتی که بعضی رسانه ها هم به آن دامن می زنند، بسیار زیان بار و اغواگر است. رفاه طلبی و تنبلی که متأسفانه دربسیاری از مردم وجود دارد مصیبت بزرگی است که نباید دست کم گرفته شود.^۱

حاکمیت اسلامی و مسرفان

برای حکومت اسلامی در راه مبارزه با اسراف میدانی گسترده وجود دارد و به دستگاه حکومت باید در این موارد بکار خیزد.

۱. اجرا کردن فتوای علمای آگاه و منزه و رواج دادن گفته های ایشان در میان مردم.

۲. تنظیم برنامه های تربیتی و عملی، در جهت شناساندن «اسراف» و موارد آن و مبارزه آموزنده با آن، در مراحل مختلف درسی، تا نسلهای نوجوان و جوان برشالوده ی پرهیز از اسراف و مصرف گرایی و حذف آن در زندگی پرورش یابد.

^۱ عباس، رحیمی، همان، ص ۴۹-۵۰

۳.مراقبت کامل و قاطع درهمه ی دواير و موسسات اداری،به صورتی که درآن ها هیچگونه اسراف کاری در هزینه ها و افزارها ولوازم و مصالح،درمراسم اجرایی و جشن ها و مهمانی ها و مسافرت ها و نظیر آن صورت نگیرد،و در اداره ی کوچک و بزرگ امور مسلمانان زیانی به آنان نرسد.

۴.نظارت قاطع و دقیق برتولید ،تا تولیدکنندگان به هیچ وجه نتوانند از لحاظ کمی و کیفی تولید را ،برای مقاصد سودجویانه ی خویش که مضر به حال اجتماع است،مورد سوء استفاده قرار دهند.

۵.مراقبت قطعی برامور مربوط به واردات و صادرات

نظم و اعتدال در مصرف

اندازه گیری و میانه روی در زندگی،اصلی اسلامی یکی از مهم ترین تعالیم اقتصادی اسلام» اصل اندازه گیری در زندگی» ومصرف کردن است که درشمار اخلاق اقتصادی نیز قرار دارد،یعنی تربیت معاشی و تنظیم مصرف وپرورش دادن روح انضباط مالی و نظم اقتصادی در افراد،و جای تأسف بسیار است که این تعلیم اقتصادی تاکنون چنان که باید-پژوهیده و شناسانده نگشته است و فقط در پاره ای از کتابهای تربیتی و اخلاقی اسلامی سخن درباره آن گفته شده است.

لیکن نقش بنیادین آن،با توجه به همه ی تعالیم این موضوع و تاثیر عمیقی که در تکامل زندگی مادی و روحی انسان دارد،ونتایجی که می توان از رعایت این اصل برای حل مشکلات معیشتی گرفت،همچنین زیان های مالی بسیار سنگینی که رعایت نکردن آن به مردمان می رساند،فهنوز مورد پژوهش و آموزش قرار نگرفته است.

ستیغ بلند این تربیت سازنده،استوارسازی اصل نظم و اعتدال درمصرف است،زیرا برنامه ریزی حاکم بر زندگی افراد و همچنین موسسات و نهادها وادارات حکومتی و بناها ومراکز دینی ... هرگاه بر

شالوده‌ی میانه روی و مراعات حدود باشد، و اندازه‌ی لازم و مناسب در نظر گرفته شود، و در جهت تقوای مال قرار داشته باشد و زندگی کفافی را پی ریزی کند، همین چگونگی خود باعث رفاه فرد، بوی نیازی و امنیت اقتصادی اجتماع خواهد شد. و رهگاه برنامه ریزی‌ها در زندگی افراد و موسسات و نهادها برعکس آنچه گفته شد باشد، هم موجب سقوط مالی افراد می‌شود، و هم نیازمندی جامعه، چنان که امام علی علیه السلام می‌فرمایند: «هرکس میانه روی را به خوبی رعایت نکند اسراف او را تباہ سازد».^۱

و شکل راستین اندازه داری در زندگی و مصرف در تعالیم اسلامی بران تاکید کرده اند، این است که زندگی اشرافی و اسراف به زندگی قوامی و مقتصدانه بدل شود، و اندازه داری و انضباط بر همه‌ی موارد مصرف حاکم باشد، تا مصرف کردن و بهره مند شدن از مواهب و امکانات موجود، هم از نظر کمی و هم کیفی، با واقعیت زندگی فطری انسان هماهنگ گردد. و برخورداری همه‌ی مردمان از اموال و معادن و نعمتهای خداوند، چنان چون زندگی یک خانوار همگون باشد و این هماهنگی و همگونی برای فرد و جامعه، جز از راه اندازه داری و میانه روی، و کوشش جدی حاکمیت برای تحقق بخشی به آن، شدنی نیست.^۲

^۱ سید مهدی، موسوی، همان، به نقل از غرر الحکم، ص ۲۷۴

^۲ علی محمد، حیدری نراقی، همان، ص ۶۷-۶۹.

فهرست منابع

۱. اصفهانی، راغب، مفردات الفاظ قران
۲. حیدری نراقی، علی محمد، اسراف از دیدگاه دین و دانش، انتشارات مهدی نراقی، چاپ ششم
۳. رحیمی، عباس، اسراف چرا، به نقل از آثار الاصادقین، از تفسیر صافی، ج ۸
۴. رستگار جویباری، ولی الله، اسراف از دیدگاه اسلام، نشر الاصفیانی، تهران، ۱۳۸۰
۵. موسوی، سیدمهدی، پژوهشی در اسراف یا (آفت سرمایه ها)، نشر مرکز انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی، قم، ج اول